

بررسی ابعاد حقوقی قوانین امنیت شهری و عملکرد مسئولان در ساماندهی معضلات امنیتی شهروندان (مطالعه‌ی موردی: منطقه‌ی ۱۳ شهر تهران)

رسول افضلی* - دانشیار گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده‌ی جغرافیا، دانشگاه تهران
ساناز ظهیری - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران
سکینه بذلی - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران
داوود عیوضلو - دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران

پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۰۹/۱۵   تأیید نهایی: ۱۳۹۱/۰۷/۲۶

چکیده

از پیامدهای ناگوار رشد بی‌رویه‌ی شهرها، افزایش جرایم شهری است. با توجه به شرایط فیزیکی موجود در شهرها، آلودگی صوتی و آلودگی هوا، شرایط زیست‌محیطی نامناسب، شلوغی و تراکم جمعیت و... شهرها آماده‌ی تبدیل شدن به مکان‌های وقوع جرم هستند. با وجود تأثیر عوامل مختلف در زندگی شهری، امنیت مهم‌ترین عامل برای اسکان شهروندان در یک محیط و محله‌ی شهری است. بدیهی است امنیت شهری نیز مانند تمام مسائل دیگر شهر، پیرو قوانین و مقرراتی است که در آن زمینه تصویب می‌شود. در این پژوهش، قوانین و مقررات شهری مصوب ایران مورد بررسی قرار گرفته تا مشخص شود، در این قوانین تا چه میزان به ایجاد کالبد شهری امن توجه شده است. سپس به کمک پرسش‌نامه میزان رعایت قوانین مصوب در زمینه‌ی امنیت شهری در منطقه‌ی ۱۳ شهر تهران بررسی شده است. نتایج بررسی‌های پژوهش نشان داد که در قوانین شهری ایران هیچ قانونی با عنوان ایجاد کالبد شهری امن وجود ندارد، ولی در روح و محتوای برخی از قوانین به‌طور غیرمستقیم به ایجاد فرم کالبدی امن اشاره شده و با رعایت درست قوانین فوق، امنیت شهری نیز برقرار خواهد شد. نتایج حاصل از پرسش‌نامه‌ها نیز بیانگر آن است که عملکرد شهرداری در اجرای قوانینی که به‌طور غیرمستقیم باعث ارتقای امنیت منطقه می‌شود، کم بوده و براساس طیف لیکرت در تمامی موارد رقمی پایین‌تر از ۳ (متوسط) داشته است؛ اما همین عملکرد ضعیف، نقش بسیار مهمی در کاهش ناامنی منطقه داشته است؛ به‌گونه‌ای که ارزیابی مردم از تأثیر عملکرد شهرداری حتی با دامنه‌ی ضعیف در تمامی موارد امنیتی مورد پرسش، بالاتر از میزان متوسط بوده است. همچنین آزمون تی نیز این موضوع را نشان داد که عملکرد شهرداری بسیار پایین‌تر از میزان احساس ناامنی مردم است.

کلیدواژه‌ها: امنیت شهری، قوانین و مقررات شهرسازی، منطقه‌ی ۱۳ تهران، اقدامات شهرداری، احساس ناامنی.

مقدمه

یک جامعه‌ی ایمن و پایدار باید با قواعد و مقررات یا به‌وسیله‌ی مجموعه اقدامات در برابر تهدیدهایی که سلامتی فرد یا جامعه را به خطر می‌اندازند، توصیف شود (Cozens, 2002: 129).

در شکل‌گیری جرایم شهری دو عامل بیش از همه مهم به نظر می‌رسند، عامل اول، روابط خاص شهروندان و ساختار جامعه‌ی شهری که به‌دلیل تضاد فرهنگی حاصل از مهاجرت افراد مختلف در شهرهاست و عامل دوم به فرم کالبدی شهر و شکل ساختمان‌ها و نماهای شهر مربوط می‌شود، مانند: حاشیه‌نشینی، اشکال هندسی خیابان‌ها و میادین، دسترسی غیرمجاز به بزرگراه‌ها، تراکم بیش از حد ساختمان‌ها، ساختمان‌های نیمه‌ساخته و مخروبه و ... (کامیار، ۱۳۸۵: ۴۷). بحث امنیت شهری نیز در واقع به عامل دوم شکل‌گیری جرایم شهری مربوط می‌شود.

این نوشتار درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش است که شهرداری تهران در جایگاه مهم‌ترین نهاد حقوقی، تا چه اندازه در ایجاد امنیت شهری منطقه‌ی ۱۳ تهران موفق بوده است؟ فرضیه پژوهش نیز این‌گونه بیان می‌شود، به نظر می‌رسد عملکرد شهرداری تهران تأثیر چندانی در افزایش امنیت منطقه‌ای (به‌طور خاص منطقه‌ی ۱۳) نداشته است.

مبانی نظری

با توجه به اهمیت مسئله‌ی امنیت شهری در چند دهه‌ی اخیر، نظریه‌های مختلفی در این زمینه ارائه شده است، نخستین رویکرد مدیران شهری به فضاهای شهری به منشور آتن بازمی‌گردد. این منشور را که کنگره‌ی بین‌المللی معماران در سال ۱۹۳۳ تدوین کرد، تأثیر عمیقی بر تجهیز فضاهای بیرونی شهرهای قرن بیستم گذاشت. در این منشور تفکیک و منطقه‌بندی با چهار کاربرد، سکونت، اشتغال، تفریح و عبور و مرور صورت گرفته بود. مهم‌ترین نتیجه‌ی تفکیک فضاها به چهار زون، خلق فضاهایی بود که هر یک فقط تا ساعتی از شبانه‌روز براساس عملکرد خود فعال بودند و این امر مخالف امنیت شهری است؛ چرا که به بهترین فرصت برای جایگزینی و استقرار انواع بزهکاری تبدیل می‌شدند (مرادی، ۱۳۸۱: ۱۱۲). بعدها با بروز مشکلاتی در شهرهای مدرن که مهم‌ترین آنها بحث امنیت شهرها و بروز جرایم بود، اصول مربوط به منشور آتن مورد تردید قرار گرفت و گروهی از اندیشمندان با ارائه نظریه‌هایی به انتقاد از شهرسازی مدرن پرداختند. در زیر به برخی از این نظریه‌ها اشاره می‌شود.

نظریه‌ی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط^۱

این نظریه تحت تأثیر اندیشه‌های جفری (۱۹۷۱) و جین جیکوبز (۱۹۶۱) به‌وجود آمد. البته کلارک، کرنیش، تایلور و هارلی^۲ مبانی نظری جرم‌شناسی پشتیبان را برای نظریه‌ی CPTED فراهم کردند (تیموری، ۱۳۸۲: ۲۶).

1. Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)
2. Jeffrey, Jacobs, Clarke, Cornish, Taylor, Harley

نظریه‌ی CPTED یا نظریه‌ی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط، به‌طور دقیق فرم و کالبد شهری و ارتباط آن با جرایم شهری را بررسی می‌کند. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیط (CPTED) براساس تعریف مؤسسه‌ی ملی جرایم عبارت است از: "طراحی و استفاده‌ی مناسب از محیط ساخته‌شده که می‌تواند باعث کاهش ترس و وحشت از جرم و بهبود کیفیت زندگی شود" (ایرانمنش، ۱۳۸۴: ۱۶).

براساس این نظریه، طراحی و برنامه‌ریزی شهری با آگاهی و تجربه‌ای که در اختیار دارند و با توجه به ظرفیت ساخت‌وساز محیط، برای کاهش ترس از جرایم و کاهش پتانسیل‌های تخلف (در محیط)، اقدام به طراحی و برنامه‌ریزی شهری می‌کنند (Cozens, 2002: 129). به‌طور کلی نظریه‌ی CPTED به تمام عوامل محیطی، مانند طرز قرارگیری ساختمان‌ها، خیابان‌ها، مبلمان شهری و مانند آنها که باعث پیشگیری از جرم می‌شود، اشاره دارد.

جیکوبز در کتاب "مرگ و زندگی شهرهای بزرگ/آمریکایی" به عامل خیابان بیش از هر عامل دیگری در ایجاد امنیت شهری معتقد است: "اگر خیابان‌های شهر از وحشیگری و ترس در امان باشند، شهر از وحشیگری و ترس در امان است. هنگامی که گفته می‌شود شهر خطرناک است، دراصل آنچه مورد نظر است این است که در خیابان‌های آن احساس امنیت نمی‌شود". (جین جیکوبز^۱، ۱۹۶۱: ۱۵۱). مسئله‌ای که از نظر جیکوبز باعث وحشیگری در خیابان‌ها می‌شود، مسئله‌ی طراحی خیابان و شرایط مرتبط با آن است که شرایط را برای وقوع جرم آماده می‌کند.

وی عواملی چون مکان‌های پُر نور و پُر رفت‌وآمد که دارای چشمان مراقب بوده و مشارکت مردم در آن زیاد باشد و پیاده‌روهای آن به حدّ کافی پهن و بزرگ باشند را، در شکل‌گیری محیط شهری امن مؤثر می‌داند و برای خیابان‌های شهر تنوع کاربری را پیشنهاد می‌کند.

هابرماس نیز با انتقاد از معماری مدرن، معتقد است: "بلوک‌ها در گذشته رو به خیابان داشتند و در پشت‌شان حیاط و باغ بود. امروزه این سبک معماری قدیم بر اثر تغییراتی به‌هم‌خورده است که در شکل خیابان و میدان‌ها به‌وجود آمده است. در سبک معماری جدید جایی برای حوزه‌ی خصوصی جداگانه اشخاص وجود ندارد و هیچ فضای گسترده‌ای برای روابط جمعی و ملاقات‌های عمومی انتخاب نشده است (هابرماس^۲، ۱۳۸۴: ۲۵۲).

نظریه‌ی فضاهای قابل دفاع

معماری به نام اسکار نیومن^۳ (۱۹۷۰) نیز ایده‌هایی را برای طراحی فیزیکی محله‌ها ارائه داده است، به‌گونه‌ای که از بروز جرم جلوگیری شود. وی معتقد است دو عامل کالبدی و اجتماعی در بیشتر موارد اهمیت می‌یابند. عامل کالبدی، شامل اندازه‌ی مجموعه و تعداد خانوارهایی است که در ورودی‌های عمومی یک ساختمان شریک بودند که هر چه میزان مشارکت بیشتر باشد، میزان جرایم نیز بیشتر است و عامل اجتماعی عبارت است از: میزان درآمد خانوارها و نسبت

1. Jacobs, Jane
2. Jürgen Habermas
3. Oscar Newman

نوجوانان به بزرگسالان. از نظر وی اندازه‌ی ساختمان تأثیر عمده‌ای بر ترس از ارتکاب جرایم و ثبات جامعه دارد که به شرح زیر است:

۱. نحوه‌ی استفاده از فضاهای عمومی در مجموعه‌ی مسکونی.
  ۲. روابط اجتماعی با همسایگان.
  ۳. میزان احساس کنترل بر مناطق عمومی داخلی - خارجی مجموعه (مرادی، ۱۳۸۱: ۱۹).
- بنابراین جدیدترین نظریه‌ها، رابطه‌ی جرم را با بافت، فرم و کالبد شهر بیان می‌کنند. این مسئله از اوایل دهه‌ی ۶۰ کم‌کم در کشورهای غربی مطرح شد. علاوه بر موارد بیان شده، در مکاتب قدیمی‌تر نیز گاهی به این مسئله توجه شده است. برای مثال در مکتب اکولوژی شهری (۱۹۱۶) تا حدی به تأثیر محیط در شکل‌گیری جرایم توجه شده است. براساس دیدگاه اکولوژیکی در مورد جرایم شهری نظریه‌ی "محیط مساعد" مطرح شده که در آن به بیان تأثیرات محیط زندگی برای ارتکاب انواع جرایم پرداخته می‌شود؛ بنابراین در این نظریه تنها به چند منطقه‌ی ویژه‌ی شهری، مانند بخش مرکزی که جرم‌خیز هستند، توجه نمی‌شود؛ بلکه تمام مناطق شهری در رابطه با انواع جرایم مورد بررسی قرار می‌گیرند و میزان جرایم را در خصیصه‌های مکانی جست‌وجو می‌کنند" (شکویی، ۱۳۶۵: ۱۰۲). پس می‌توان با تغییر شرایط و خلق فضاهای مقاوم در برابر جرم به‌طور مؤثری از میزان ناهنجاری‌های شهری کاست.

روش پژوهش

در این پژوهش پس از مطرح شدن سؤال پژوهش، مطالعات مقدماتی درباره‌ی موضوع پژوهش انجام شد. ابتدا با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای، اطلاعات مورد نظر فیش‌برداری، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شد. سپس با استفاده از فرمول کوکران اقدام به گردآوری پرسش‌نامه در منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران شده و نتایج آن از طریق نرم‌افزارهای اس.پی.اس.اس و اکسل تحلیل شدند.

رابطه‌ی کوکران یکی از رابطه‌های مورد استفاده برای برآورد حجم نمونه در متغیرهای کیفی است. ویژگی عمده‌ی این رابطه این است که می‌توان حجم جامعه‌ی مورد مطالعه را نیز در آن دخالت داد و به یک نمونه‌ی منطقی‌تر دست یافت.

با توجه به ماهیت و تأکید این پژوهش در تحلیل قوانین مربوط به امنیت شهری، مقدار d که نشان‌دهنده‌ی سطح خطای قابل قبول پژوهشگر است و بین $0/1$ تا $0/05$ انتخاب می‌شود، $0/06$ در نظر گرفته شد. مقادیر دیگر به ترتیب زیر است.

$$N = 245224, \quad t = 1.96, \quad d = 0.06, \quad \text{رابطه‌ی (۱)}$$

$$p = 0.5, \quad q = 0.5$$

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2 \cdot 0.5 \times 0.5}{(0.06)^2}}{1 + \frac{1}{245724} \left(\frac{(1.96)^2 \cdot 0.5 \times 0.5}{(0.06)^2} - 1 \right)} = 265.3$$

P مقدار درصدی است که جامعه‌ی مورد نظر دارای آن ویژگی است و q نیز درصدی است که جامعه، فاقد آن شرایط است. با توجه به اینکه در موضوعات مرتبط و مطالعات پژوهشگران دیگر، ۵۰ درصد جامعه دارای ویژگی مورد بحث (در اینجا امنیت) هستند، بنابراین در این پژوهش P نیز ۵۰ درصد در نظر گرفته شده است و به تبع مقدار q نیز ۵۰ درصد شده است.

بر این اساس میزان حجم نمونه ۲۶۵ نفر به دست آمد و این تعداد پرسش‌نامه به‌طور تصادفی در سطح منطقه‌ی ۱۳ تهران پخش و جمع‌آوری شد که از این تعداد، ۲۴۰ پرسش‌نامه کامل و قابل تحلیل بودند. در این پژوهش از روش اعتبار، معیار و ملاک استفاده شده است؛ چرا که سؤال‌ها و گویه‌های موجود در پرسش‌نامه، مطابقت زیادی با سؤال‌ها و گویه‌های پرسش‌نامه‌های پژوهش‌هایی داشته که در زمینه‌ی کیفیت امنیت شهری انجام شده است. برای تعیین پایایی این پژوهش نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در واقع آلفای کرونباخ نشانگر انسجام درونی و همسازی داخلی گویه‌ها است و در این مطالعه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است و نشان‌دهنده‌ی سطح مناسب آن است.

بررسی جایگاه مقوله‌ی امنیت شهری در قوانین و مقررات مصوب ایران

به‌طور کلی قوانین مربوط به ضوابط شهرسازی ایران در قالب هفت عنوان اصلی زیر بررسی شده است تا مشخص شود در این قوانین تا چه اندازه‌ای به امنیت شهری توجه شده است:

۱. قوانین مربوط به نوسازی و عمران شهری؛
۲. قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲؛
۳. قوانین مربوط به اراضی و املاک؛
۴. قوانین مربوط به ساختمان؛
۵. قوانین مربوط به نحوه‌ی جلوگیری از آلودگی هوا؛
۶. مقررات شهرسازی و معماری طرح‌های توسعه و عمران؛
۷. قوانین شهرداری.

مجموعه قوانین بیان شده، به‌دقت مورد بررسی قرار گرفت و مواردی که در کل با موضوع پژوهش ارتباط داشت بیان خواهد شد تا شاید بتوان از کلیات مربوط به آن قوانین، در راستای ایجاد کالبد شهری امن بهره جست.

مقوله‌ی امنیت شهری در قوانین مربوط به نوسازی و عمران شهری

۱. ماده‌ی ۱ قانون نوسازی و عمران شهری: این قانون فقط به ذکر عنوان کلی وظایف شهرداری اشاره کرده و به‌طور حتم نمی‌توان در مورد مسئله امنیت شهری در آن اظهار نظر کرد، ولی به نظر می‌رسد در مفهوم نوسازی محله‌ها و

مراقبت در رشد متناسب و موزون شهر که از وظایف شهرداری شمرده شده است، مفهوم ایجاد امنیت شهری نیز مدنظر باشد؛ وجود محله‌های فرسوده، ساختمان‌های مخروبه، مکان‌های شهری بدون دید کافی و ... مکان‌های مستعد جرم هستند.

۲. در ماده‌ی ۲۳ این قانون، به رعایت ضوابط و معیارهایی مربوط به تعداد طبقات، میزان ارتفاع ساختمان‌ها و شکل و فرم آنها اشاره شده است، بنابراین در این ماده به وضوح مشاهده می‌شود که رسیدگی به این امور از وظایف شهرداری است. در مورد نحوه‌ی تعیین تعداد طبقات، ارتفاع، نماسازی و ... توضیحات جزئی داده شده است. بنابراین می‌توان مفهوم امنیت را نیز در آن جای داد.

مقوله‌ی امنیت شهری در قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران (مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲)

۱. در ماده‌ی ۱ قانون مذکور، به رعایت «شیوه‌های اصولی و مناسب ساختمانی» و «در نظر گرفتن روش‌های نوین علمی و فنی» اشاره شده است که بسیار کلی است و می‌تواند مفهوم رعایت مسائل ایمنی در شهر را نیز در برگیرد، ولی به‌طور مستقیم به آن اشاره نشده است.

۲. مورد دیگری از ضوابط، مربوط به احداث ساختمان در خارج از محدوده‌ی شهر است (مصوب ۱۳۵۵/۲/۲۲). گاهی مشاهده می‌شود که برخی مناطق و تأسیسات خارج از محدوده‌ی شهر به مراکز جرم‌خیز تبدیل می‌شود (مانند کوره‌های آجرپزی در پاکدشت کرج). در اغلب موارد، چنین مکان‌هایی محل تجمع معتادان و خلافکاران است، بدیهی است وجود چنین قوانین محدودکننده و تعیین مقررات ویژه برای احداث آنها، گامی مؤثر در راستای ایجاد محیط شهری امن است.

مقوله‌ی امنیت شهری در قوانین مربوط به اراضی و املاک

قانون نحوه‌ی تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری‌ها (مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸)

۱. اجرای طرح‌های شهری مستلزم تملک زمین است؛ در بسیاری موارد ایجاد توافق برای تملک زمین بین شهرداری و مالک، به‌صورت اعطای مجوز ساخت بنا یا تغییر کاربری یا تراکم از طرف شهرداری به مالک در قبال تحویل قسمتی از ملک است. از پیامدهای نامطلوب که می‌توان به آن اشاره کرد و بی‌ارتباط به بحث ما نیست، میزان تراکم ساختمان‌ها است که باید براساس ضوابط شهرسازی و براساس طرح جامع تعیین شود. ایجاد تراکم بیش از حد، چهره‌ی شهر را زشت کرده و باعث ایجاد نقاط کور شهری می‌شود. این نقاط کور شهری محیط‌های مستعد بزهکاری هستند.

۲. مورد دیگر، قوانین مربوط به اراضی و املاک بی‌استفاده‌ی خالی و متروکه است. با توجه به این که مناطق متروکه و خالی، علاوه بر به‌هم زدن چشم‌انداز شهری، مکان مستعد برای جرم‌خیزی هستند (به‌خصوص وقتی به صورت محصور باشند)؛ تصویب چنین قوانینی هر چند در اصل با هدف ایجاد امنیت شهری نبوده است، ولی به نفع بعد امنیتی شهر نیز عمل می‌کند.

امنیت شهری در قوانین مربوط به ساختمان

به طور کلی در قوانین مربوط به ایمنی ساختمان، مانند آیین‌نامه‌ی حفاظتی کارگاه‌های ساختمانی (مصوب ۱۳۸۱/۲/۱۷) یا مقررات ملی ساختمان (مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۱۲)، رعایت نکات ایمنی فقط به ایمنی تأسیساتی مربوط می‌شود. در قوانین ساختمانی دیگری مانند قوانین مربوط به تخلفات ساختمانی یا مقاوم‌سازی ساختمان در برابر زلزله، تا حدی می‌توان آثاری از توجه به بُعد امنیت اجتماعی شهر را به شکل غیرمستقیم مشاهده کرد.

امنیت شهری در قوانین مربوط به تخلفات ساختمانی

۱. اخذ جریمه برای ساختمان‌های بدون پروانه و زائد بر پروانه؛
  ۲. اخذ جریمه برای تخلف زائد بر تراکم؛
  ۳. جلوگیری از ساختمان‌های نیمه‌کاره (ماده‌ی ۱۱۰ قانون شهرداری)؛
  ۴. عدم ایجاد سدّ معبر در خیابان‌ها، کوچه‌ها و معابر برای ساخت‌وساز: طبق ماده‌ی ۳۳۹ و ۳۳۱ قانون مجازات اسلامی و براساس ماده‌ی ۱۰۳ قانون شهرداری و مواد ۲۵۰ و ۲۵۱ آیین‌نامه‌ی حفاظتی کارگاه‌های ساختمانی، ذکر موارد فوق از جمله قرار دادن چراغ، هر چند فقط برای هشدار خطر است؛ ولی از آنجایی که مکان‌های شلوغ، ساختمان‌های در حال ساخت‌وساز و مصالح آن، مکان مستعدّ جرم شمرده می‌شوند، تأکید بر این عوامل و تصویب مقرراتی برای آن به نفع امنیت اجتماعی شهر نیز خواهد بود.
- علاوه بر قوانین مربوط به تخلفات ساختمانی می‌توان به قوانین زیر نیز اشاره کرد:

۱. آیین‌نامه‌ی مقاوم‌سازی ساختمان‌ها در برابر زلزله (مصوب ۱۳۶۹/۱۱/۳۰) و آیین‌نامه‌ی طراحی ساختمان‌ها در برابر زلزله (مصوب ۱۳۷۸/۹/۱۷) که در آن به طور دقیق به نحوه‌ی طراحی پلان، محدودیت ارتفاع ساختمان، بازشوها، دیوارها و... اشاره شده است؛ در این آیین‌نامه‌ها توجه به مسئله‌ی امنیت، فقط از دید ایمنی در برابر زلزله است.
۲. قانون «ارزش واگذاری امتیاز تراکم مازاد ساختمانی و تغییر کاربری ساختمان و کسر پارکینگ (مصوب جلسه‌ی ۴۵، ۱۳۸۲/۱۱/۱۲ شورای اسلامی تهران) که به موجب آن برای عدم رعایت نکات مذکور، متخلفان ملزم به پرداخت عوارض هستند.

امنیت شهری در قوانین مربوط به نحوه‌ی جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۷۴/۲/۳)

شاید در ظاهر ارتباط معناداری میان قوانین مربوط به جلوگیری از آلودگی هوا و بحث امنیت اجتماعی شهر نباشد، ولی آنچه مسلم است، اینکه آلودگی هوا در زندگی شهری همراه با سایر مشکلات آن، مانند ترافیک، ازدحام، تورم، کار سنگین و... بر اعصاب و روان شهروندان تأثیر داشته و یکی از عوامل غیرمستقیم در بروز رفتارهای مخرب و ناهنجار شهری است.

در قوانین مصوب ایران طبق ماده‌ی ۲ قانون جلوگیری از آلودگی هوا، اقدام به هر عملی که زمینه‌ی آلودگی هوا را فراهم کند، ممنوع است و مجازاتی که برای عدم رعایت قوانین بیان شده است، عبارت است از: جزای نقدی، حبس تعزیری ۲-۶ ماه و حتی در برخی موارد منجر به تعطیلی کارخانه‌ها و کارگاه‌ها یا انتقال آنها به نقاط دیگر می‌شود.

طبق ماده‌ی ۲۴ این قانون، سوزاندن و انباشتن زباله‌های شهری و خانگی و هرگونه نخاله در معابر عمومی و فضای باز ممنوع است. براساس ماده‌ی ۲۷ این قانون، ایجاد هرگونه آلودگی صوتی بیش از حد مجاز ممنوع است. همچنین می‌توان به قانون نحوه‌ی جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۸۱/۳/۲۲) اشاره کرد که براساس آن، برای حل مشکل ترافیک، جلوگیری از تراکم بیش از حد و در راستای تمرکز زدایی، قوانینی مربوط به افزایش سیستم حمل و نقل عمومی تصویب شده است.

امنیت شهری در مقررات شهرسازی و معماری و طرح‌های توسعه و عمران (از تاریخ تصویب تا ۱۳۸۳)

۱. ضوابط احداث ساختمان‌های شش طبقه و بیشتر در شهر تهران (مصوب ۱۳۷۷/۱۱/۵ و اصلاح شده ۱۳۷۹/۳/۲۳). براساس این مقررات، احداث ساختمان‌های بیش از شش طبقه با رعایت نکاتی چون عرض معابر و دسترسی‌ها، نور و تابش آفتاب، فضای باز و سطح اشتغال، فاصله‌ی دو ساختمان همجوار یا مشرف و رعایت نکات ایمنی مانند زلزله، آتش‌سوزی و... بلامانع است.
۲. ضوابط مربوط به جلوگیری از افزایش محدوده‌ی شهرها (مصوب ۱۳۷۸/۱۰). این قانون خود شامل نه ماده است که متأسفانه در آن به فرم کالبدی امن اشاره‌ای نشده است.

امنیت شهری در قوانین شهرداری

۱. در ماده‌ی ۴۵ قانون شهرداری، وظایف انجمن شرح داده شده است که یکی از این وظایف، تصویب مقررات لازم برای اراضی غیرمحصور شهر از نظر بهداشت و آسایش عمومی و عمران و زیبایی شهر است.
۲. در ماده‌ی ۵۵ قانون شهرداری، وظایف شهرداری شرح داده شده است که یکی از وظایف شهرداری، اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر سیل، حریق و همچنین رفع خطر از بناها و دیوارهای شکسته و خطرناک واقع در معابر عمومی، کوچه‌ها، اماکن عمومی، دالان‌های عمومی و خصوصی، پُر کردن و پوشاندن چاه‌ها و چاله‌های واقع در معابر و جلوگیری از گذاشتن هر نوع اشیا در ایوان‌های مشرف و مجاور به معابر عمومی که افتادن آنها موجب خطر برای عابران است و جلوگیری از ناودان‌ها و دودکش‌های ساختمان‌هایی که باعث زحمت و خسارت ساکنان شهرها باشد.

تبصره: در کلیه‌ی موارد مربوط به رفع خطر از بناها و رفع مزاحمت‌های مندرج در ماده‌ی فوق، شهرداری پس از کسب نظر مأمور فنی خود، به مالکان یا صاحبان ادوات منصوب ابلاغ مهلت‌دار متناسبی صادر می‌نماید و اگر دستور شهرداری در مهلت معین به موقع اجرا گذاشته نشود، شهرداری رأساً با مراقبت مأمورین خود اقدام به رفع خطر یا مزاحمت خواهد کرد و هزینه‌ی مصروف را با اضافه‌ی صدی پانزده خسارت از طرف دریافت خواهد کرد. مقررات فوق شامل کلیه‌ی اماکن عمومی است، مانند سینماها، گرمابه‌ها، مهمان‌خانه‌ها، دکاندارها، قهوه‌خانه‌ها، کافه‌رستوران‌ها، پاساژها و امثال آن که محل رفت‌وآمد عمومی است.

وظیفه‌ی دیگر شهرداری، جلوگیری از ایجاد و تأسیس کلیه‌ی اماکنی است که به‌نحوی از انحاء موجب بروز مزاحمت برای ساکنان یا مخالف اصول بهداشت در شهرهاست. شهرداری مکلف است از تأسیس کارخانه‌ها، کارگاه‌ها،

گاراژهای عمومی، تعمیرگاه‌ها، دکان‌ها، همچنین مراکزی که مواد محترقه می‌سازند، اصطبل چارپایان و مراکز دامداری و به‌طور کلی تمام مشاغل و کسب‌وکارهایی که ایجاد مزاحمت و سروصدا کنند یا تولید دود، عفونت و تجمع حشرات و جانوران شوند، جلوگیری کند و در تخریب کوره‌های آجر، گچ، آهک‌پزی و خزینه‌ی گرمابه‌های عمومی که مخالف بهداشت است، اقدام نماید و با نظارت و مراقبت در وضع دودکش‌های اماکن، کارخانه‌ها و وسایل نقلیه که کار کردن آنها دود ایجاد می‌کند، از آلوده شدن هوای شهر جلوگیری کند و هرگاه تأسیسات مذکور قبل از تصویب این قانون به‌وجود آمده باشند، آنها را تعطیل کرده و اگر لازم باشد، آنها را به خارج از شهر انتقال دهد.

وظیفه‌ی دیگر شهرداری، آسفالت کردن سواره‌روها، پیاده‌روهای معابر و کوچه‌های عمومی و همچنین ساختن خیابان‌ها و جوی‌ها و جدول‌های طرفین به هزینه‌ی شهرداری هر محل است.

پس از بررسی قوانین مصوب برای ارزیابی میزان رعایت قوانین مذکور در شهرداری منطقه‌ی ۱۳، سیزده موردی که هم در قوانین به آنها اشاره شده بود و هم در ایجاد امنیت شهری بسیار مؤثر هستند، انتخاب شده و در قالب ۲۴۰ پرسش‌نامه از ساکنان منطقه نظرسنجی شد که نتایج آن ارائه می‌شود.

منطقه‌ی مورد مطالعه

منطقه‌ی ۱۳ شهرداری تهران در منتهی‌الیه بخش شرقی شهر تهران قرار دارد. این منطقه از شمال به مناطق ۴، ۷ و ۸، از غرب به منطقه‌ی ۱۲، از جنوب به منطقه‌ی ۱۴ و از شرق به بزرگراه اسب‌دوانی و سرخه حصار محدود می‌شود. این منطقه در عرض جغرافیایی ۲۶° ۴۲' ۳۵" شمالی و طول جغرافیایی ۳۵° ۲۹' ۵۱" شرقی قرار دارد. مساحت منطقه در حدود ۱۲۸۳ هکتار است و از این سطح حدود ۹۳۰ هکتار به بافت پُر شهری و مابقی اراضی نظامی، صنایع، حرایم و ... است. پارک جنگلی سرخه حصار با مساحتی حدود ۳۹۴ هکتار در خارج محدوده‌ی قانونی و در حاشیه‌ی منطقه‌ی ۱۳ قرار دارد. منطقه‌ی ۱۳ دارای ۴ ناحیه و ۱۳ محله است. در این تقسیم‌بندی فضای پادگان نیروی هوایی مستثنی شده است و نواحی و محلات به‌صورت گسسته از هم قرار گرفته و ساختار یکپارچه و پیوسته‌ای ندارند. از کل نواحی، ناحیه‌ی ۴ غیرمسکونی است و به‌طور عمده به کاربری‌های کارگاهی و صنعتی تخصیص یافته است.

بحث و یافته‌ها

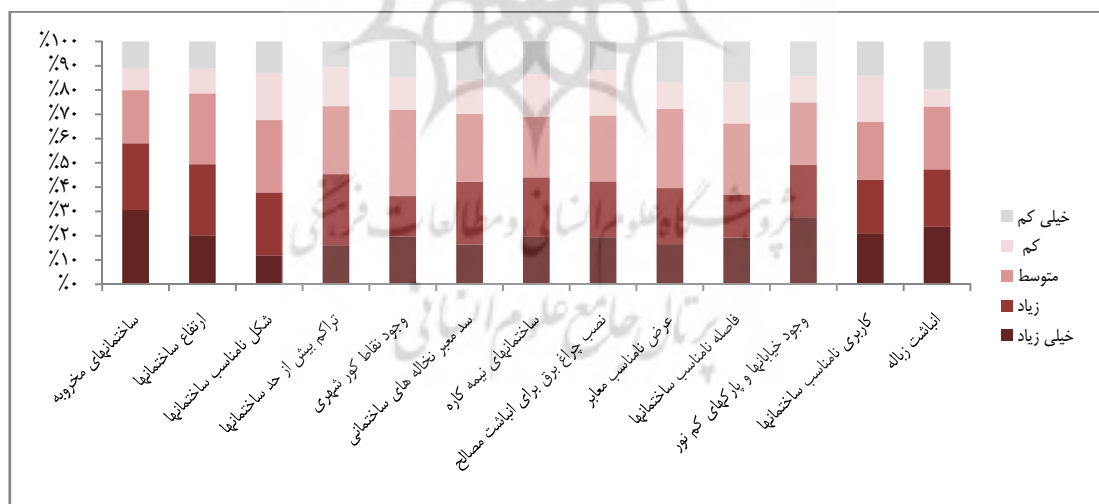
• میزان احساس ناامنی

حدود ۵۴/۳ درصد مردم منطقه‌ی ۱۳ وجود ساختمان‌های مخروبه، حدود ۴۶/۵ درصد وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم‌نور و تاریک، ۴۳/۲ درصد انباشت زباله، ۴۲/۲ درصد سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های در حال احداث)، ۳۶/۲ درصد وجود نقاط کور شهری (غیرقابل دید)، ۳۵/۸ درصد عرض نامناسب معابر، ۳۵/۴ درصد ساختمان‌های نیمه‌کاره، ۲۸/۴ درصد تراکم بیش از ساختمان‌ها، ۲۲/۲ درصد عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح را در حد خیلی زیاد، حدود ۲۸/۴ درصد مردم فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها را در حد زیاد، حدود ۳۵ درصد مردم ارتفاع زیاد ساختمان‌ها و ۲۷/۲ درصد شکل نامناسب ساختمان‌ها را در حد متوسط باعث ناامنی منطقه می‌دانستند.

جدول ۱. میزان احساس ناامنی مردم

موارد امنیتی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
۱. ساختمان‌های مخروبه	۵۴/۳	۲۳/۵	۱۴/۸	۳/۷	۲/۹	۴/۲۴
۲. ارتفاع ساختمان‌ها	۱۷/۷	۱۶/۵	۳۵	۱۶	۱۳/۶	۳/۱۱
۳. شکل نامناسب ساختمان‌ها	۲۲/۶	۲۳/۵	۲۷/۲	۱۵/۲	۸/۶	۳/۴۴
۴. تراکم بیش از ساختمان‌ها	۲۸/۴	۲۷/۶	۲۱	۱۲/۳	۵/۸	۳/۷۴
۵. وجود نقاط کور شهری (غیرقابل دید)	۳۶/۲	۲۳/۹	۱۸/۱	۱۱/۱	۶/۶	۳/۸۳
۶. سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های درحال احداث)	۴۲/۲	۲۳	۱۶/۵	۹/۵	۶/۶	۳/۹۰
۷. ساختمان‌های نیمه‌کاره	۳۵/۴	۲۷/۲	۲۲/۶	۱۰/۷	۲/۹	۳/۴۸
۸. عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح	۲۲/۲	۱۶	۱۶/۱۹	۲۱/۴	۱۸/۱	۳/۳۶
۹. عرض نامناسب معابر	۳۵/۸	۲۷/۶	۲۰/۲	۵/۸	۵/۳	۳/۹۸
۱۰. فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها	۲۳/۹	۲۸/۴	۲۱/۵	۱۳/۲	۰/۷	۳/۶۷
۱۱. وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک	۴۶/۵	۲۱/۸	۱۶/۵	۸/۲	۴/۵	۴/۰۴
۱۲. کاربری نامناسب ساختمان‌ها	۲۳/۵	۲۷/۶	۲۸	۱۱/۱	۴/۱	۳/۷۱
۱۳. انباشت زباله	۴۳/۲	۲۰/۶	۱۷/۳	۱۱/۵	۰/۷	۳/۸۲

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

شکل ۱. میزان احساس ناامنی مردم

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

به‌طور کلی با مقایسه‌ی میانگین میزان احساس ناامنی مردم، می‌توان گفت که بیشترین احساس ناامنی مردم از ساختمان‌های مخروبه است. بعد از ساختمان‌های مخروبه، بیشترین احساس ناامنی، به وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک مربوط می‌شود. میانگین احساس ناامنی برای ساختمان‌های مخروبه ۴/۲۴ و برای خیابان‌ها و پارک‌های کم‌نور و تاریک ۴/۰۴ است. کمترین احساس ناامنی یا به‌گفته‌ای بیشترین احساس ناامنی مردم مربوط به ارتفاع

ساختمان‌ها است. بعد از ارتفاع ساختمان‌ها کمترین احساس ناامنی مردم مربوط به عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح است. میانگین احساس ناامنی برای ارتفاع ساختمان‌ها ۳/۱۱ و برای عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح ۳/۳۶ بوده است.

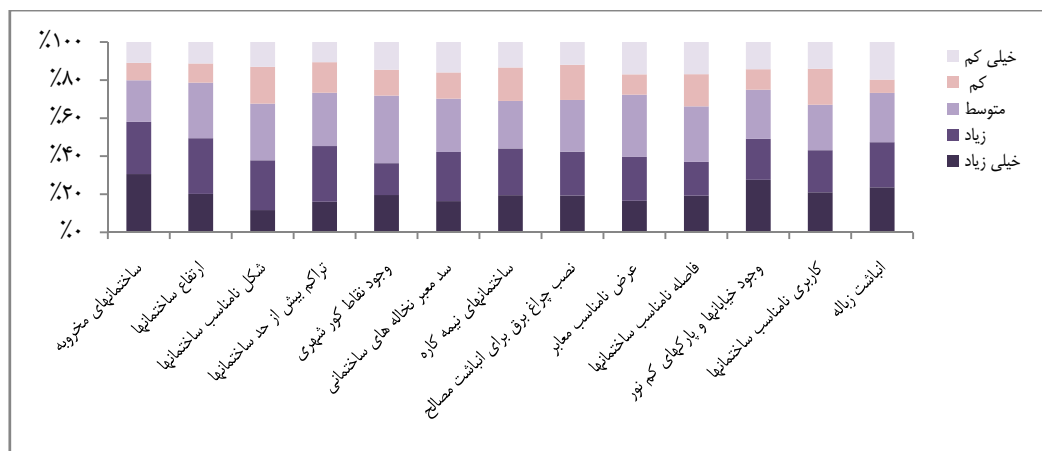
• عملکرد شهرداری در زمینه‌ی امنیت

حدود ۲۸/۸ درصد مردم اقدامات انجام شده در مورد ساختمان‌های مخروبه و ۲۵/۵ درصد در مورد وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک در حد خیلی زیاد، ۳۳/۳ درصد مردم ارتفاع ساختمان‌ها، ۳۲/۱ درصد وجود نقاط کور شهری، ۲۹/۲ درصد عرض نامناسب معابر، ۲۷/۲ درصد شکل نامناسب ساختمان‌ها، ۲۶/۳ درصد فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها، ۲۶/۳ درصد تراکم بیش از حد ساختمان‌ها، ۲۵/۹ درصد سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های درحال احداث)، ۲۴/۳ درصد نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح، ۲۴/۳ درصد انباشت زباله، ۲۲/۲ درصد ساختمان‌های نیمه‌کاره، ۲۱/۷ کاربری نامناسب ساختمان‌ها را در حد متوسط را در کاهش ناامنی مؤثر دانسته‌اند. با توجه به میانگین اقدامات شهرداری در هر کدام از موقعیت‌های شهر از نظر شهروندان، می‌توان گفت که بیشترین میزان اقدامات شهرداری مربوط به مکان‌های انباشت زباله و کمترین اقدامات شهرداری از نظر شهروندان مربوط به تراکم بیش از حد ساختمان‌ها است.

جدول ۲. میزان اقدامات شهرداری در کاهش ناامنی منطقه

موارد امنیتی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میانگین
۱. ساختمان‌های مخروبه	۲۸/۸	۲۵/۹	۲۰/۶	۸/۶	۱۰/۳	۲/۸۸
۲. ارتفاع ساختمان‌ها	۲۳	۳۳/۳	۳۳/۳	۱۱/۵	۱۲/۸	۲/۷۸
۳. شکل نامناسب ساختمان‌ها	۱۰/۷	۲۳/۹	۲۷/۲	۱۷/۷	۱۱/۹	۲/۷۱
۴. تراکم بیش از ساختمان‌ها	۱۴/۴	۲۶/۳	۲۵/۱	۱۴/۴	۹/۵	۲/۶۶
۵. وجود نقاط کور شهری (غیرقابل دید)	۱۷/۷	۱۵/۲	۳۲/۱	۱۲/۳	۱۳/۲	۲/۷۷
۶. سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های درحال احداث)	۱۵/۲	۲۳/۹	۲۵/۹	۱۲/۸	۱۴/۸	۲/۸۶
۷. ساختمان‌های نیمه‌کاره	۱۷/۳	۲۱/۸	۲۲/۲	۱۵/۶	۱۱/۹	۲/۸۴
۸. عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح	۱۷/۳	۲۰/۶	۲۴/۳	۱۶/۵	۱۰/۷	۲/۸۴
۹. عرض نامناسب معابر	۱۴/۸	۲۰/۶	۲۹/۲	۹/۵	۱۵/۲	۲/۷۹
۱۰. فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها	۱۷/۳	۱۶	۲۶/۳	۱۵/۲	۱۵/۲	۲/۹۱
۱۱. وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک	۲۵/۵	۱۹/۸	۲۳/۹	۹/۹	۱۳/۲	۲/۹۰
۱۲. کاربری نامناسب ساختمان‌ها	۱۹/۱	۲۰/۱	۲۱/۷	۱۷/۲	۱۲/۸	۲/۸۳
۱۳. انباشت زباله	۲۲/۲	۲۲/۲	۲۴/۳	۶/۶	۱۸/۵	۲/۹۳

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

شکل ۲. میزان اقدامات شهرداری در کاهش ناامنی

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

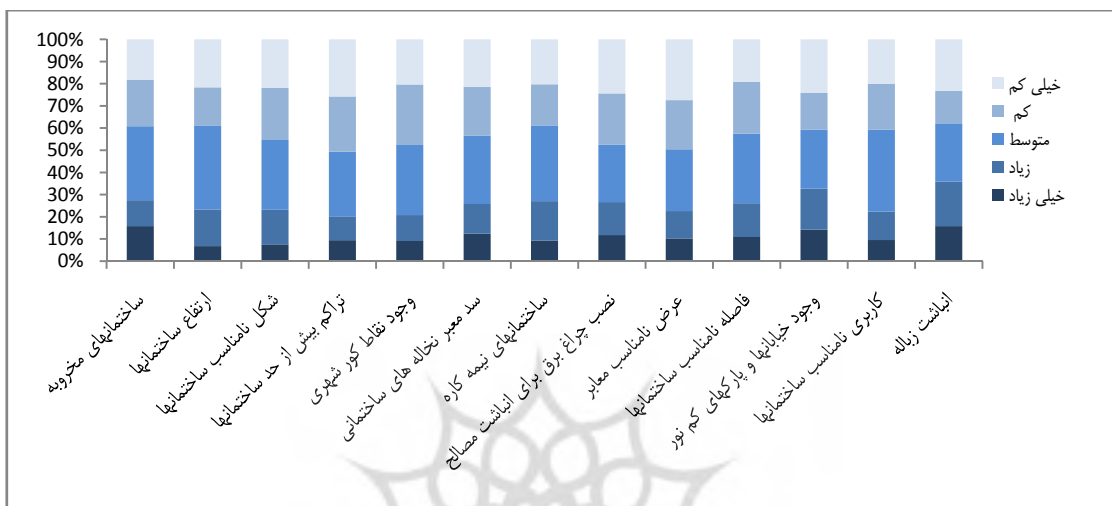
جدول ۳. تأثیر اقدامات شهرداری در ایجاد امنیت منطقه

میانگین	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	موارد امنیتی
۳/۷۱	۱۸/۱	۲۰/۶	۳۲/۹	۱۱/۵	۱۵/۶	۱. ساختمان‌های مخروبه
۳/۳۱	۲۱	۱۶/۹	۳۶/۶	۱۶	۶/۶	۲. ارتفاع ساختمان‌ها
۳/۲۹	۲۱/۴	۲۲/۶	۳۰/۹	۱۵/۲	۷/۴	۳. شکل نامناسب ساختمان‌ها
۳/۵۲	۲۴/۷	۲۳/۹	۲۸	۱۰/۳	۹/۱	۴. تراکم بیش از حد ساختمان‌ها
۳/۳۹	۱۹/۳	۲۵/۹	۳۰	۱۱/۱	۸/۶	۵. وجود نقاط کور شهری (غیرقابل دید)
۳/۳۳	۲۰/۶	۲۱	۲۹/۶	۱۲/۸	۱۱/۹	۶. سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های در حال احداث)
۳/۴۹	۱۹/۸	۱۸/۱	۳۳/۳	۱۷/۳	۹/۱	۷. ساختمان‌های نیمه‌کاره
۳/۴۸	۲۳	۲۱/۸	۲۴/۳	۱۴	۱۱/۱	۸. عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح
۳/۴۱	۲۵/۵	۲۰/۶	۲۵/۹	۱۱/۵	۹/۵	۹. عرض نامناسب معابر
۳/۳۳	۱۸/۱	۲۲/۲	۲۹/۶	۱۴/۴	۱۰/۳	۱۰. فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها
۳/۵۷	۲۳	۱۶	۲۵/۵	۱۷/۷	۱۳/۶	۱۱. وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک
۳/۴۰	۱۹/۳	۱۹/۸	۳۵/۴	۱۲/۳	۹/۱	۱۲. کاربری نامناسب ساختمان‌ها
۳/۴۰	۲۳	۱۴/۴	۲۵/۹	۱۹/۸	۱۵/۶	۱۳. انباشت زباله

منبع: پرسش‌نامه میدانی

با توجه به جدول شماره‌ی ۳ می‌توان گفت: حدود ۳۶/۶ درصد مردم ارتفاع ساختمان، حدود ۳۵/۴ درصد کاربری نامناسب ساختمان، ۳۳/۳ درصد ساختمان‌های نیمه‌کاره، ۳۲/۹ درصد ساختمان‌های مخروبه، ۳۰/۹ همچنین درصد شکل نامناسب ساختمان‌ها، ۳۰ درصد وجود نقاط کور شهری، ۲۹/۶ درصد سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های در حال احداث)، ۲۹/۶ درصد فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها، ۲۸ درصد تراکم بیش از حد ساختمان‌ها، ۲۵/۹ درصد عرض نامناسب معابر، ۲۵/۹ درصد انباشت زباله، ۲۵/۵ درصد وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم‌نور و تاریک و ۲۴/۳ درصد نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح اقدامات شهرداری را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.

میانگین تأثیر اقدامات شهرداری در ایجاد امنیت منطقه، از نظر شهروندان بیانگر این است که اقدامات شهرداری در زمینه‌ی خیابان‌ها و پارک‌های کم‌نور و تاریک، بیشترین تأثیر را در ارتقا امنیت منطقه داشته است. کمترین تأثیر شهرداری در ایجاد امنیت مربوط به شکل نامناسب ساختمان‌ها است.

شکل ۳. تأثیر اقدامات شهرداری در ایجاد امنیت منطقه

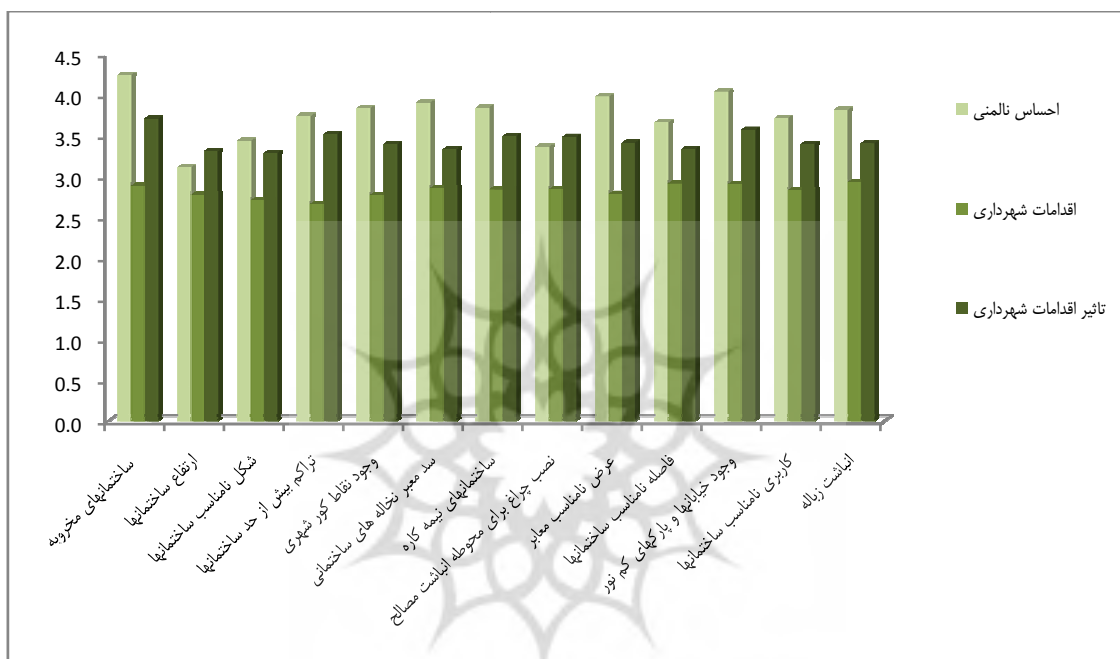
منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

جدول ۴. مقایسه‌ی میزان احساس ناامنی مردم، اقدامات شهرداری و تأثیر اقدامات شهرداری

تأثیر اقدامات شهرداری	میزان اقدامات شهرداری	احساس ناامنی	موارد امنیت
۳/۷۱	۲/۸۸	۴/۲۴	۱. ساختمان‌های مخروبه
۳/۳۱	۲/۷۸	۳/۱۱	۲. ارتفاع ساختمان‌ها
۳/۲۹	۲/۷۱	۳/۴۴	۳. شکل نامناسب ساختمان‌ها
۳/۵۲	۲/۶۶	۳/۷۴	۴. تراکم بیش از حد ساختمان‌ها
۳/۳۹	۲/۷۷	۳/۸۳	۵. وجود نقاط کور شهری (غیرقابل دید)
۳/۳۳	۲/۸۶	۳/۹۰	۶. سد معبر (وجود نخاله‌های ساختمانی برای ساختمان‌های در حال احداث)
۳/۴۹	۲/۸۴	۳/۸۴	۷. ساختمان‌های نیمه‌کاره
۳/۴۸	۲/۸۴	۳/۳۶	۸. عدم نصب چراغ برق برای محوطه‌ی آنباشت مصالح
۳/۴۱	۲/۷۹	۳/۹۸	۹. عرض نامناسب معابر
۳/۳۳	۲/۹۱	۳/۶۷	۱۰. فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها
۳/۵۷	۲/۹۰	۴/۰۴	۱۱. وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم‌نور و تاریک
۳/۴۰	۲/۸۳	۳/۷۱	۱۲. کاربری نامناسب ساختمان‌ها
۳/۴۰	۲/۹۳	۳/۸۲	۱۳. آنباشت زباله

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

مقایسه‌ی میانگین میزان احساس ناامنی و عملکرد شهرداری، نشان‌دهنده این است که در اکثر موارد میزان احساس ناامنی مردم بالاتر از میزان عملکرد و تأثیر شهرداری در ارتقای سطح امنیت مردم است. بیشترین تفاوت مربوط به خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک است. به‌طورکلی از دیدگاه شهروندان، میزان عملکرد و تأثیر شهرداری در زمینه‌ی امنیت شهر بسیار پایین است. برای بررسی دقیق این موضوع در ادامه از آزمون تی برای سنجش معناداری تفاوت میانگین‌ها استفاده شده است.

شکل ۴. مقایسه‌ی میزان احساس ناامنی مردم، اقدامات شهرداری و تأثیر اقدامات شهرداری

منبع: پرسش‌نامه‌ی میدانی

برای بررسی و آزمون تفاوت میانگین پاسخ‌گویی شهروندان به میزان احساس ناامنی و عملکرد شهرداری از آزمون تی - تست استفاده شده است. با توجه به اینکه هدف از این تحلیل، بررسی تفاوت میانگین احساس امنیت شهروندان و میزان رضایت آنها از عملکرد شهرداری است، بنابراین برای بررسی میانگین دو جامعه از آزمون تی استفاده می‌شود. این آزمون زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که بخواهیم میانگین بین دو گروه از افراد را که از همدیگر متفاوت هستند مقایسه کنیم (کالانتري، ۱۳۸۷: ۱۲۲). از این‌رو هر کدام از سیزده شرایط و مکان‌های خطرآفرین به‌صورت جداگانه با میزان عملکرد شهرداری مورد بررسی قرار گرفته است.

آزمون تی نشان می‌دهد که تفاوت بین احساس ناامنی مردم و عملکرد شهرداری معنادار است، به‌طوری‌که سطح احساس ناامنی مردم به‌صورت معناداری از میزان عملکرد شهرداری بیشتر است. این معناداری برای تمام موارد و مکان‌ها و شرایط در سطح اطمینان ۹۹ درصد است.

جدول ۵. آزمون تی برای مقایسه‌ی میانگین‌ها

سطح معناداری	df	میانگین	متغیر	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۴/۲۴	احساس ناامنی مردم	ساختمان‌های مخروبه
		۲/۸۸	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۱۱	احساس ناامنی مردم	ارتفاع ساختمان‌ها
		۲/۷۸	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۴۴	احساس ناامنی مردم	شکل نامناسب ساختمان‌ها
		۲/۷۱	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۷۴	احساس ناامنی مردم	تراکم بیش از حد ساختمان‌ها
		۲/۶۶	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۸۳	احساس ناامنی مردم	وجود نقاط کور شهری
		۲/۷۷	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۹۰	احساس ناامنی مردم	سد معبر نخاله‌های ساختمانی
		۲/۸۶	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۸۴	احساس ناامنی مردم	ساختمان‌های نیمه‌کاره
		۲/۸۴	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۳۶	احساس ناامنی مردم	عدم نصب چراغ برای محوطه‌ی انباشت مصالح
		۲/۸۴	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۹۸	احساس ناامنی مردم	عرض نامناسب معابر
		۳/۷۹	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۶۷	احساس ناامنی مردم	فاصله‌ی نامناسب ساختمان‌ها
		۲/۹۱	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۴/۰۴	احساس ناامنی مردم	وجود خیابان‌ها و پارک‌های کم نور و تاریک
		۲/۹۰	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۷۱	احساس ناامنی مردم	کاربری نامناسب ساختمان‌ها
		۲/۸۳	عملکرد شهرداری	
.۰/۰۰۰	۲۳۹	۳/۸۲	احساس ناامنی مردم	انباشت زباله
		۲/۹۳	عملکرد شهرداری	

منبع: محاسبات نگارنده بر روی پرسش‌نامه میدانی

نتیجه‌گیری

همان‌طور که بیان شد، برای پاسخ‌گویی به فرضیه‌ی پژوهش ۲۴۰ پرسش‌نامه در منطقه تکمیل شد. در مورد عملکرد شهرداری در تمامی مواردی که مورد پرسش قرار گرفت، در هیچ موردی اقدامات شهرداری در حد خوب ارزیابی نشده است و در تمامی موارد عدد مربوطه بر اساس طیف لیکرت پایین‌تر از حد متوسط (۳) بوده است. همچنین آزمون تی نیز این موضوع را نشان داد که عملکرد شهرداری بسیار پایین‌تر از میزان احساس ناامنی مردم است. بنابراین فرضیه‌ی پژوهش (به نظر می‌رسد عملکرد شهرداری تأثیر چندانی در افزایش امنیت منطقه‌ای (به طور خاص منطقه‌ی ۱۳) نداشته است) تأیید می‌شود.

هدف این پژوهش این نیست که شهرداری را متولی مسائل امنیت شهری بدانیم، تنها در این پژوهش کوشش شد تا آن‌دسته از عملکردها و وظایف شهرداری که به صورت غیرمستقیم باعث کاهش امنیت شهروندان می‌شود، مورد نقد و

بررسی قرار گیرد. از جمله این عملکردها می‌توان به وظایف شهرداری در ارتباط با تراکم ساختمانی، نقاط کور در شهر، ساختمان‌های مخروبه یا نیمه‌کاره و مواردی از این دست اشاره کرد که بر میزان امنیت شهروندان تأثیر دارد. همچنین نقش سایر ارگان‌ها، به‌خصوص مجلس در زمینه‌ی قانون‌گذاری یا نیروی انتظامی نیز بر عملکرد شهرداری مؤثر بوده که هر کدام را می‌توان در پژوهش‌های جداگانه‌ای مورد بررسی قرار داد.

منابع

1. Cozens, P.M., 2002, **Sustainable Urban Development and Crime Prevention through Environmental Design for the British City, Towards an Effective Urban Environmentalism For the 21st Century**, Cities, Vol. 19, No. 2, PP. 129-137.
2. Habermus, Y., 2006, **Structural Transformation of the Public Sphere**, Translated by: Mohammadi J., Afkar Publications, Tehran. (*in Persian*)
3. Iranmanesh, N., 2006, **The use of Principles Preventing Crimes through Environmental Designing and its Concise Investigation in Iran**, House and Revolution Publication, No. 665, PP. 16- 24. (*in Persian*)
4. Jacobs, J., 2007, **The Death and Life of Great American Cities**, Translated by: Parsi, H. & Aflatooni, A., Tehran University Press, Tehran. (*in Persian*)
5. Kalantari, Kh., 2008, **Processing and the Analysis of Data in Economic-Social Researches (By Using SPSS Software)**, Saba Farhang Publications, Tehran. (*in Persian*)
6. Kamyar, Gh., 2007, **Urbanism and Civil Rights**, First Edition, Majd Publications Tehran. (*in Persian*)
7. Moradi, N., 2003, **Security Indices in Civil Spaces**, Municipalities, Monthly Publication, Vol. 4, No. 41, PP. 59- 62. (*in Persian*)
8. Newman, O., 2003, **Defensible Space: Crime Prevention through Urban Design**, Translated By Iranmanesh N., No. 41, Municipalities, Monthly Publication, Tehran. (*in Persian*)
9. Shakoei, H., 2007, **Urban Social Ecology**, Iran Architecture and Urbanism High Concise Publications, Tehran. (*in Persian*)
10. Teymori, A., 2004, **Architecture and Urbanism and their Relationship with Crime**, M.A. Thesis of Urbanism Department, Shahid Beheshti University, Tehran. (*in Persian*)

***Legal Aspects of Urban Security and Performance of Authorities
in Organizing Security Problems of Citizens
(Case Study In Tehran, 13th Municipal Region)***

Afzali R. *

Associate Prof. in Political Geography, University of Tehran

Zahiri S.

M.A in Geography and Urban Planning, University of Tehran

Bazli S.

M.A in Geography and Urban Planning, University of Tehran

Eyvazlu D.

M.A in Geography and Urban Planning, University of Tehran

Received: 06/12/2011

Accepted: 17/10/2012

Extended Abstract

Introduction

One of the deplorable results of urban growth is an increase in the number of crimes in urban areas. Regarding physical circumstances of the cities, they are ready to provide a place susceptible to happening of crimes. These circumstances include noise and air pollution, inappropriate environmental situations, over population, and etc. Although there are different factors that affect urban life, security is the most important element in a settlement either in an urban region or in a neighborhood. It is evident that urban security, like any other issues, is influenced by ratified rules and regulations. In this study an attempt is made to examine Iran's ratified civil rules and regulation to see to what extent creating a safe city has been regarded in these rules. After that, the extent of observing the passed rules in the field of urban security in the 13th municipal region of Tehran has been studied by questionnaire data.

Methodology

In this research, after posing the question, some preliminary studies have been carried out for a literature review. By referring to library reference data, the required information has been

wrotten down on index cards for further analysis. Then using Cochran formula, two hundred forty questionnaires have been gathered for the 13th municipal region of Tehran. The results have been analyzed through SPSS and Excel software by T-test for a comparison between the municipality performance and insecurity feelings of citizens.

Results and Discussion

The survey results indicate that there is no law entitled as establishment of a secure urban area in Iran but it is implicitly refered to as the creation of a secure form as implications in some rules. The review of the mentioned rules can provide a foundation for civil security. The results of the questionnaire also indicate that the municipality has not a proper performance. The enhancement in the security of the region was not sufficient according to Likert spectrum; it was lower than three in average. But these incompetent performance plays a prominent role that reduce insecurity of the area so that evaluation of the people about the influence of municipality performance, even in allow level in all the questioned security items, was above the average.

Conclusion

According to the questionnaire answers about the research questions, three hypotheses have been tested and we came to the followings. First hypothesis: it seems that sufficient attention is not paid on urban security in verified laws of Iran urbanization (especially in Tehran). According to the investigations on the civil ratified laws, there is no explicit article relating to urban security. Therefore, the first hypothesis is proved. However, the exact investigation of the laws will result in the cases where as they are observed precisely, the urban security will also enjoy their benefits. So it can be said that attention is just implicitly paid to social security issue in the content of some civil laws. Regarding the second hypothesis, it seems that the performance of Tehran municipality did not influence the enhancement of the regional security (especially in 13th municipal region). As it was stated, to answer the above mentioned hypothesis, 240 questionnaires were completed in the area. Regarding municipality performance, unfortunately no item was evaluated as good as required. Regarding the actions in all cases the relevant number was below the average according to Likert spectrum. So the hypothesis is proved. Regarding the third hypothesis, it seems that the ratified laws available in the area of civil security has not played noticeable role for enhancement of the 13th region security. According to the results of the questionnaires, in all the 13 cases questioned and inferred from ratified rules, the people satisfaction with insecurity reduction in the region was above three (according to Likert spectrum). It means that it was above the average, so the hypothesis is rejected. So, the relative enhancement of security in the region is restricted as the result of the amount of legal articles. Therefore, the security will be enhanced due to an increase in quantity of laws and a better performance of the municipality.

Keywords: *Civil Security, Urban Planning Rules and Regulations, Tehran 13th Municipal Region, Municipality Actions, Insecurity Feeling.*